

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION

PANAIRI FINANCIAR 2014

PUBLIKIM MUJOR

NUMRI 9 / SHTATOR 2014

VËSHTRIM PERIODIK MBI SEKTORIN FINANCIAR TË KOSOVËS

VËSHTRIM PERIODIK MBI SEKTORIN FINANCIAR TË KOSOVËS

PËRGATITUR NGA:

PETRIT BALIJA,
Drejtor Ekzekutiv

KRESHNIK KOSUMI,
Zyrtar për Politika dhe Statistika
Shoqata e Bankave të Kosovës

DATA E PUBLIKIMIT,
20 tetor 2014

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION

Bajram Kelmendi nr.15,

Prishtinë, 10 000,

Republika e Kosovës

Tel. +381 38 246 171

email: contact@bankassoc-kos.com

www.bankassoc-kos.com

DEKLARATA E PËRGJEGJËSISË AUTORIALE

Mendimet dhe opinionet e paraqitura në këtë publikim janë përmbledhje e diskutimeve nga panelet e Panairit Financiar 2014. Këto mendime dhe opinione nuk paraqesin domosdoshmërisht qëndrimet e Shoqatës së Bankave të Kosovës. Kjo përmbledhje do të shërbej për reflektim mbi atë se çfarë është konkluduar nga diskutimet dy ditore në Konferenca dhe Forumet e Panairit Financiar 2014 në mënyrë që institucionet relevante të mund të ndërmarrin masat respektive për të përmirësuar mjedisin afarist në Kosovë.

PËRMBAJTJA

PJESA I

**HISTORIKU I
PANAIRIT FINANCIAR**

Faqe 1

**PANAIRI FINANCIAR
2014**

Faqe 3

**KONFERENCAT DHE
FORUMI NË PANAIRIN
FINANCIAR 2014**

Faqe 3 - 12

PJESA II

**LAJME NGA INDUSTRIJA
BANKARE QË SHËNUAN
MUAJIN SHTATOR**

Faqe 14 - 15

PJESA I

- Historiku i Panairit Financiar
- Panairi Financiar 2014
- Konferencat dhe Forumi në Panairin Financiar 2014

HISTORIKU I PANAIRIT FINANCIAR

Shoqata e Bankave të Kosovës për herë të parë ka organizuar Panairin Financiar në vitin 2005 në bashkëpunim me partner të ndryshëm. Fillimisht është organizuar çdo dy vite, përderisa që nga viti 2011, Panairi Financiar organizohet çdo vit nga Shoqata e Bankave të Kosovës.

Përmes Panairit Financiar synohet që të krijohen dhe zgjerohen kontaktet ndërmjet institucioneve financiare, bizneseve, agjencive kontribuese në këtë fushë dhe investitorëve potencial përmes identifikimit të praktikave më të mira të bashkëpunimit që mund të shtyjë përpara zhvillimin e sektorit financiar si dhe zhvillimin ekonomik në Kosovë. Çdo organizim i Panairit Financiar, ka për qëllim që të trajtoj çështje specifike të sektorit, duke sjellë në një vend të gjitha institucionet relevante përmes secilës synohet të adresohen sfidat dhe problemet me të cilat ballafaqohet sektori.

Panairi Financiar ka për qëllim gjithashtu që të lehtësoj në promovimin e shërbimeve të ndryshme financiare, kryesisht shërbimeve që janë të reja dhe jo shumë të njohura për vizitorët dhe të cilat mund të jenë shumë të mirëseardhura për bizneset në veçanti.

Panairi Financiar përmban disa aktivitete paralele njëkohësisht:

Ekspozimi – paraqet vetëm një prej pjesëve kryesore të Panairit Financiar gjatë dy ditëve të plota të punës, me ç’rast industria financiare ka mundësi të paraqet shërbimet dhe produktet e saj, por në të njëjtën kohë të komunikoj me akterët e ndryshëm, duke përfshirë: klientët individual dhe bizneset, rregullatorin dhe ligjvënësit, mediat dhe organizatat ndërkombëtare si dhe punëtorë potencial për të ardhmën.

Konferenca/Forume – organizohen gjatë Panairit Financiar paralel me pjesën e ekspozimit gjatë dy ditëve të panairit. Çdo vit trajtohen dhe diskutohen tema të caktuara të cilat janë pjesë e agjendës së sektorit financiar. Përmes këtyre organizimeve synohet që të vijnë sëbashku në një vend të gjithë akterët relevant të industrisë financiare për të diskutuar sfidat e këtij sektori, me ç’rast panelistët ndajnë me njëri tjetrin përvojën, kontributin dhe zotimet e tyre për temat të cilat përzgjedhen varësisht sipas interesit të industrisë.

Punëtori/Workshop – të ndryshme organizohen gjatë panairit financiar të cilat gjithashtu kanë për qëllim kryesisht edukimin financiar të segmenteve të ndryshme të shoqërisë. Deri tash janë organizuar punëtori nga më të ndryshme, ndër të cilat: punëtori me studentë, me sektorë të caktuar të industrisë (psh. kontabilistë, biznese që merren me shitje të derivateve të naftës etj), punëtori me gazetarë etj.

PANAIRI FINANCIAR 2014

Panairi Financiar 2014 është organizuar në datat 23 dhe 24 shtator 2014 në Hotel Swiss Diamond. Në kuadër të Panairit Financiar të këtij viti kanë ekspozuar kompani të ndryshme, duke përfshirë këtu institucione bankare, institucione mikrofinanciare, kompani të fushës së sigurimeve, agjenci vendore publike, institucione edukativo-arsimore, organizata ndërkombëtare dhe kompani konsulente.

PANAIRI FINANCIAR 2014

BASHKËPUNIMI I SEKTORIT FINANCIAR
ME BIZNESET NË KOSOVË
QASJA NË FINANCA

23 dhe 24 shtator 2014
Swiss Diamond Hotel
Prishtinë

Krahas pjesës së ekspozimeve, në kuadër të Panairit Financiar 2014 janë organizuar dy konferenca gjatë ditës së parë, punëtori me gazetarë dhe një forum gjatë ditës së dytë. Temat e dy konferencave të para kanë qenë: 1. Zbatimi i Kontratave dhe Qasja në Financa, dhe 2. Si të bashkëpunojmë me bankat për një normë më të mirë të interesit?. Përderisa forumi i organizuar gjatë ditës së dytë të panairit, kishte për temë diskutimi “Risku në mjedisin financiar dhe riskut kreditor”.

Gjatë Panairit Financiar 2014 është organizuar edhe një lojë shpërblyese e cila ka pas për qëllim që të nxisë dhe rrisë numrin e vizitorëve në panair dhe ti shpërblejë ata në shenjë falenderimi si klient të institucioneve financiare. Loja shpërblyese është vendosur në në sheshin “Nënë Tereza” gjatë dy ditëve të Panairit Financiar 2014. Në lojën shpërblyese janë kualifikuar të gjithë vizitorët e panairit dhe të cilët kanë arritur të mbledhin të paktën 15 broshura të kompanive ekspozuese në panair.. Tërheqja e fituesve të tri shpërblimeve të ndara nga SHBK është bërë përmes emisionit “Koha për Financa” në kuadër të televizionit “Kohavision”.

Shoqata e Bankave të Kosovës është mbështetur në këtë organizim nga Sponsorët Gjeneral: Banka Ekonomike, Banka Kombëtare Tregtare, Banka për Biznes, Is Bank, NLB Prishtina, ProCredit Bank, Raiffeisen Bank dhe Türk Economic Bankası - TEB. Panairi Financiar 2014 është përkrahur edhe nga sponsorët mbështetës si IFJB Vllësa, Crimson Finance Fund dhe IPKO, përderisa sponsor medial kanë qenë Telegrafi dhe Radio Dukagjini.

HAPJA E PANAIRIT FINANCIAR 2014

Hapjen e Panairit Financiar 2014 e bëri z. Petrit Balijs, Drejtor Ekzekutiv i Shoqatës së Bankave të Kosovës, z. Robert Wright, Kryetar i Bordit të Drejtorëve të Shoqatës së Bankave të Kosovës dhe z. Bedri Hamza, Guvernator i Bankës Qendrore të Kosovës. Në fjalimet e rastit u vlerësua se Panairi Financiar tashmë është shëndrruar në një ngjarje tradicionale si dhe një vend ku takohen të gjithë akterët e industrisë financiare bankare dhe ato jo bankare me qëllim të avancimit dhe zhvillimit të mëtutjeshëm të ekonomisë së Kosovës në përgjithësi. U vlerësua gjithashtu se sektori bankar i Kosovës vazhdon të jetë atraktiv për investitorët si dhe të reflektoj nivel të lartë të qëndrueshmërisë në të gjitha aspektet, përfshirë nivelin e lartë të kapitalizmit, pozitën e fuqishme të likuiditetit si dhe cilësinë e mirë të portofolit kreditor. Panairi i sotëm financiar, përveç rolit të tij në promovimin e sektorit financiar dhe ofrimin e mundësisë për partneritet dhe bashkëpunime të reja ndërmjet palëve pjesëmarrëse, është gjithashtu platformë shumë e rëndësishme për edukimin financiar të publikut dhe identifikimin e sfidave të reja për zhvillimin e mëtejshëm të këtij sektori.

Petrit BALIJA
Drejtor Ekzekutiv i Shoqatës së Bankave të Kosovës

Bedri HAMZA
Guvernator i Bankës Qendrore të Kosovës

Robert WRIGHT
Kryetar i Bordit të Drejtorëve të Shoqatës së Bankave të Kosovës

PANELET DISKUTUESE GJATË PANAIRIT FINANCIAR 2014

Gjatë Panairit Financiar 2014 janë organizuar dy konferenca në ditën e parë dhe një forum gjatë ditës së dytë, ku janë përfaqësuar disa nga institucionet më të rëndësishme në sektorin financiar..

Zbatimi i Kontratave dhe Qasja në Financa

Paneli i konferencës së parë të Panairit Financiar 2014 përbëhej nga gjashtë panelist: Fehmi Mehmeti – Zëvendës Guvernator në Bankën Qendrore të Kosovës (BQK), Ilir Aliu – Drejtor Ekzekutiv në ProCredit Bank, Frank Lakwijk – përfaqësues i Fondit Monetar Ndërkombëtar për Kosovë, Asllan Krasniqi – Anëtar i Këshillit Gjyqësor të Kosovës, Anton Kobakov – Drejtor në Bankën Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim dhe David Greer – Udhëheqës i Programit për Përmbarrim dhe Legjislacion Komercial në USAID.

Në diskutimet e konferencës së parë është vlerësuar se sektori bankar, përkundër sfidave me të cilat ballafaqohet, është duke kontribuar vazhdimisht në ekonomi dhe është stabil dhe i shëndoshë. Njëkohësisht BQK ka mbikëqyrur sektorin financiar për së afërmi dhe në të njëjtën kohë ka amandamentuar dhe aprovuar rregullore në bazë të praktikave më të shëndosha ndërkombëtare.

Fillimi i zbatimit të procedurës përmbarimore në fillim të vitit 2014, ka ndikuar shumë në procesin e zbatimit të kontratave. Përmes kësaj procedure është mundësuar të bëhet një planifikim më adekuat i investimeve dhe në përgatitjen e raporteve duke bërë që institucionet të jenë më transparente, e cila në mënyrë indirekte ndikon edhe në stabilitetin ekonomik të vendit, meqenëse mundëson menaxhimin më të mirë të borxheve. Menaxhimi më i mirë i borxheve nënkupton zvogëlim të shpenzimeve dhe me këtë ndikon edhe në përmirësimin e ofertës. Gjithashtu u vlerësua se projektet nga fusha e sigurimeve të kredive janë të mirëseardhura, meqenëse këto projekte do të lehtësonin ndjeshëm procesin e kreditimit si dhe do të ndikonin në uljen e riskut. Vlerësimi i kolateralit për momentin është duke u bërë nga vlerësues të brendshëm të vet bankave, mirëpo institucionet e vendit janë duke punuar që shumë shpejt të kemi vlerësuesit e parë të licensuar të cilët do të bëjnë vlerësimin e pronave në mënyrë më profesionale dhe të standardizuar.

Zbatimi i kontratës vjen krejt në fund pas vlerësimit të të gjitha kriterëve, pra atëherë kur diçka nuk shkon në rregull, me ç'rast i drejtohem i drejtësisë. Huamarrësi e paguan kredinë kur e din që sistemi i drejtësisë funksionon. Pra kemi të bëjmë me një proces më kompleks dhe që përfshin një proces të tërë. Kosova në bazë të raportit të Bankës Botërore mbi të bërit biznes listohet në vendin 138 sa i përket zbatimit të kontratave, që do të thotë se Kosova në raport me vendet e tjera është duke ngecur mbrapa dhe që duhet bërë hapa progresive më shumë se sa vendet e tjera të rajonit. Kjo nënkupton që shpenzimet mbi zbatimin e kontratave janë më të mëdha se sa në vendet e rajonit. Kjo është një prej arsyeve se pse normat e interesit janë më të larta. Gjithashtu kjo bën që edhe vlera e kolateralit të jetë më e lartë se sa në rajon në mënyrë që të mbulojnë rrezikun më të lartë që mbizotëron në krahasim me vendet e tjera.

Në bazë të studimeve të bëra nëpër vende të ndryshme të botës është vlerësuar se për një vend të caktuar është shumë e rëndësishme se sa shpejt funksionon sistemi i drejtësisë. Në bazë të këtyre studimeve, analiza ka treguar se ka një korelacion ndërmjet shpejtësisë në trajtimin e lëndëve gjyqësore dhe normave të interesit, pra sa më i shpejt sistemi gjyqësor, normat e interesit në kredi kanë qenë më të ulëta. Kjo afekton patjetër edhe ekonominë në Kosovë.

Sikurse i gjithë sektori privat edhe sektori bankar sfidë të rëndësishme në ekonominë e Kosovës e ka qasje në financa. Në raportin e Bankës Botërore të të bërit biznes, Kosova listohet afër vendit të 30 sa i përket mundësisë të qasjes në financa, përderisa në fushën e zbatimit të kontratave listohet ndërmjet vendeve 130-140 në botë. Sektori bankar ka shënuar progres në vazhdimësi në lidhje me qasjen në financa, përderisa zbatimi i kontratave ka ngecje. Në sistemin gjyqësor ka lëndë që janë të deponuara me mbi pesë vite të vjetra, çështje e cila ngritë shumë pikëpyetje, reflekton pasiguri dhe ndikon në performancë. Në bazë të vlerësimeve të brendshme të industrisë gjykohet se në sistemin e drejtësisë janë të paraqitura mbi 10,000 lëndë vetëm nga sektori bankar dhe që arrijnë vlerën e mbi 250 milionë euro për të cilat janë provizionuar rreth 250 milion Euro të tjera dhe që nënkupton se janë të bllokuara rreth 500 milion Euro. Nëse sektori bankar do të ishte i sigurtë që një borxh do të kthehet përmes sistemit të drejtësisë, atëherë është më e lehtë dhe më e shpejtë procedura dhe bankat do të ishin më pak konservative, përderisa qasja në financa do të ishte më efikase. E gjithë kjo ndikon në koston e financimit si dhe në normat e interesit që bankat i aplikojnë. Efektshmëria e gjykatave ndikon në uljen e ekonomisë jo-formale dhe kjo ndikon poashtu edhe në nxitjen e investitorëve të huaj.

Në diskutime të panelit gjithashtu u vlerësua se ka ende hapësirë që niveli i kredive jo-performuese të kthehet në nivelin e para krizës globale (2007-2008) kur ky nivel ishte në 5% edhe pse norma aktuale e kredive jo-performuese është më e mira në rajon. Sektori bankar në Kosovë i rekomandon institucioneve të Kosovës që të krijoj oda apo gjykata speciale të cilat do të merreshin veçmas me lëndët e sektorit financiar, për shkak të specifikave që kanë këto lëndë. Rekomandimi tjetër është që bankave të ju mundësohet që të bëjnë financime më të mëdha afatshkurtëra përshtetull përmes premtim pagesës (promissory note), me ç'rast banka nuk kërkon kolateral, mirëpo në rast të kontestit, atëherë kjo shkon drejtpërdrejt përmes procedurës përbarimore ku banka e ekzekuton menjëherë borxhin, pra përmes një sistemi më efikas të drejtësisë.

Sistemi i drejtësisë në Kosovë u vlerësua se është duke u përmirësuar dhe i cili është ndihmuar në vazhdimësi nga donatorët sikurse që është Programi për Përbarim dhe Legjislacion Komercial (CLE USAID). Këshilli Gjyqësor i Kosovës ka nënshkruar marrëveshje me Bankën Qendrorë të Kosovës përmes së cilës gjykatat informohen për numrat e llogarive bankare. Gjykata ekonomike me ndihmën e përbaruesve privat dhe ndihmën e këtij programi tani më mesatarisht arrijnë që të përbaroj me sukses 50-100 raste në muaj. Nëse ky trend vazhdon, atëherë sistemi i drejtësisë do të jetë afër vendeve të rajonit. Në diskutim të panelit u theksua se në përbarim të lëndëve nuk është fajtorë vetëm sistemi i drejtësisë, mirëpo janë edhe ligjet të cilat amandamentohen nga 2 deri 3 herë, përshtetull Ligji për Procedurën Përbarimore ka hyrë në fuqi në vitin 2008, mirëpo tek tash ka filluar të zbatohet dhe rezultatet e saj do të jenë evidente tek gjatë vitit të ardhshëm.

Në diskutim të panelit vëmendja u përqendrua gjithashtu tek mungesa e rritjes së kapitalit, ku bizneset do të mund të rrisin veprimet e tyre, të hyjnë në tregje të reja apo të financojnë blerje të rëndësishme pa bërë ndryshime në kontrollin e biznesit.

Në fund u vlerësua se me aprovimin e ligjit të ri për procedurën përmbarimore, kjo do të reflektohet edhe në vlerësimin e Bankës Botërore i cili do të bëhet për këtë vit. Kosova tani më ka një sistem të ri dhe ky do të jetë një fillim i ri i mirë dhe i cili mund të zhvillohet tutje vetëm përmes një bashkëpunimi të përbashkët të Bankës Qendrore të Kosovës, sektorit privat dhe institucioneve tjera publike.

Si të bashkëpunojmë me bankat për një normë më të mirë të interesit?

Konferencën e dytë të Panairit Financiar 2014 e përbënin gjashtë panelist: Ardiana Bunjaku – Drejtore Ekzekutive në Shoqatën e Kontabilistëve të Çertifikuar dhe Auditorëve të Kosovës, Nahit Sharku – Zëvendës Drejtor në Administratën Tatimore të Kosovës, Robert Wright – Drejtor Ekzekutiv në Raiffeisen Bank, Shefik Gërbovci – Drejtor Ekzekutiv i Sektorit Teknik në Illyria Insurance, Ismet Hulaj – Zyrtar Financiar në Stone Castle dhe Bersant Disha – Drejtor në Recura Financials.

Hapja e konferencës së dytë gjatë ditës së parë të panairit u bë duke diskutuar mbi çështjen e normës së interesit dhe faktin që duhet të merren edhe shumë faktorë tjerë parasysh në procesin e kreditimit, njëkohësisht u diskutua edhe qasja në kredi dhe sa mund t'i plotësojmë kriteret për t'u kualifikuar për kredi. Në diskutime u vlerësua se bankat në Kosovë janë likuide, përderisa financohen kryesisht nga depozitat e klientëve të tyre. Normat e interesit për kredi janë duke u zvogëluar, por njëkohësisht edhe normat e interesit për depozita kanë pësuar rënie. Risku politik dhe ai i sigurisë fizike është përmirësuar, përderisa sistemi gjyqësor me procedurën e re dhe ai me përmbaruesit privat është duke u përmirësuar por me një ritëm shumë të ngadalshëm dhe mbetet shumë për të bërë, në mënyrë që të ndikohet pozitivisht në përmirësimin e kushteve afariste si për bankat ashtu edhe për bizneset tjera.

Paneli vazhdoi diskutimin duke vlerësuar se një nga arsyet se pse ende norma e interesit mbetet relativisht e lartë ka të bëjë me faktorët e riskut, përkatësisht riskun ligjor, pra sa efikas është sistemi i drejtësisë. Një arsye tjetër është edhe risku i klientit i cili në mënyrë signifikante mund të ndikoj në uljen e kësaj mesatareje, meqenëse varësisht nga numri i kriterëve që ai klient i plotëson, përcaktohet edhe norma e interesit me të cilën e merr kredinë. Sa më shumë kemi klientë të mirë, aq më e madhe është mundësia për të marrë kredi me përqindje më të ulët të interesit. Mesatarja e kredisë është 10.8% në fund të tremujorit të dytë të vitit 2014, mirëpo kemi kredi që lëshohen me 7% apo edhe me 13%. . Klienti ka ndikim shumë të madh në përcaktimin e normës së interesit, varësisht se sa ai biznes bën auditimin e pasqyrave financiare, nuk shmanget nga tatimi, pastaj koncentrimi i shumë bizneseve në një sektor, sigurimi i kolateralit, biznesi plani, pajtueshmëria e tij me kushtet kontraktuale, historia kreditore dhe

shumë aspekte të tjera që mund të ndikojnë në përcaktimin e riskut kreditor. Sektori bankar dhe ai financiar jo bankar gjithashtu bënë financimin edhe të bizneseve që nuk janë të sigurta, pra atyre që nuk ofrojnë kolateral si peng për kredinë e marrë, mirëpo në raste të tilla ajo reflektohet pastaj edhe në normën e interesit për të cilën e merr atë kredi.

Në këtë panel u vlerësua gjithashtu se bizneset në Kosovë ballafaqohen me shumë vështirësi gjatë procesit të operimit të tyre, meqenëse vazhdimisht ballafaqohen me konkurrencë jo-parimore, kushte të pafavorshme dhe mungesë financiare. Për momentin kreditë bankare janë financuesit kryesorë tek ndërmarjet e vogla dhe të mesme, përderisa këto ndërmarje ballafaqohen me shumë vështirësi edhe në qasje tek kreditë bankare për shkak të mungesës së kolateralit. Me këtë rast u sugjerua që të përmirësohet kjo situatë duke i mundësuar këtyre bizneseve të financohen edhe përmes letër garancioneve bankare, në mungesë të kolateralit.

Diskutimi u përqendrua edhe tek çështja e raportimit, duke vlerësuar se raportimi adekuat dhe auditimi i pasqyrave financiare është shumë i rëndësishëm në njohjen e historikut të bizneseve. Tek në këto biznese mbajnë nga dy deri në tri pasqyra financiare, me ç'rast bizneset mbajnë pasqyra financiare të veçanta për Administratën Tatimore, të tjera për zyrën e bizneseve, tjetër për bankat. Në bazë të komenteve dhe vlerësimeve të pranura është thënë gjithashtu se edhe raportet e auditorëve nuk kanë qenë në nivelin e kënaqshëm dhe se për këtë duhet kohë për shkak të historisë dhe sistemit të kaluar kur auditori më tepër ka pas rolin e inspektimit, përderisa adaptimi me kushtet e reja merr kohë. Është e rëndësishme që t'i jepet një vëmendje kësaj çështje dhe të kontribuojmë më tepër në cilësinë e auditorëve duke certifikuar ata në bazë të praktikave më të mira ndërkombëtare, ku inspektimi i tyre bëhet përmes këshillit për raportim financiar, i cili këshillë për momentin nuk bën kontrollimin e cilësisë së raporteve të auditorëve.

Administrata Tatimore (ATK) prej vitit 2009 në bazë të strategjisë së saj të hartuar ka filluar me një qasje të re ndaj bizneseve në Kosovë duke zbatuar më tepër një sistem më transparent përmes incentivave dhe jo masave ndëshkuese edhe pse këto masa mund të përdoren si mundësi e fundit për shkak se janë të obliguar edhe në bazë të ligjit të veprojnë në atë formë. Administrata Tatimore ka hartuar plan të detajuar veprimi duke i ndarë bizneset në sektor të veçantë, duke iu përshtat nevojave të tyre me ç'rast ka hartuar shërbime për bizneset në formë edukimi. Në diskutim u vlerësuar se edhe për Administratën Tatimore të Kosovës problem kyq është mosfunksionimi i gjykatave, përderisa u theksua bashkëpunimi shumë i mirë që ATK ka me bankat. Për të ardhmën u rekomandua nevoja për harmonizimin e pasqyrave financiare që bizneset i paraqesin në ATK dhe qasja e bankave në këto pasqyra, përmes një procesi më transparent duke bërë shkëmbimin e informatave. Deklarimi elektronik i bizneseve ka mundësuar që të kryhet në kohë reale dhe të lehtësoj shumë procedurat për pagesa të obligimeve që bizneset i kanë ndaj shtetit. ATK gjithashtu ka krijuar disa grupe punuese për unifikimin e pasqyrave financiare për bizneset. Këto ndryshime të bëra kohëve të fundit në ATK do të ndikojnë në zvogëlimin e kostos dhe me këtë edhe në normën e interesit që bankat e aplikojnë.

Sektori i sigurimeve ofron shërbime që i ndihmon industrisë bankare duke bërë kështu që të zvogëlohet rreziku kreditor për bankat, mirëpo i mbetet tregut dhe me këtë edhe sektorit bankar nëse kjo ulje e rrezikut duhet të reflektoj në uljen e normës së interesit. U vlerësua se kontributi i sektorit të sigurimeve në sektorin financiar është me vetëm 3.5%, andaj është e nevojshme për një kontribut edhe më të madh të këtij sektori. Nga paneli u vlerësua se sektori i sigurimeve ofron disa lloje të shërbimeve që i ndihmojnë sektorit bankar sikurse që është sigurimi i pronave të agrobizneseve, përderisa qeveritë e rajonit i subvencionojnë këto prona. Pra në Kosovë nuk është shumë i zhvilluar ky lloj i sigurimit dhe nuk ka subvencione nga qeveria. Andaj edhe kompanitë e sigurimeve nuk kanë marrë përsipër shumë risk sidomos për shkak edhe të ndryshimeve klimatike të kohëve të fundit, përderisa edhe bizneset nuk kanë qenë mirë të informuara për këtë produkt dhe për pasojë nuk kanë qenë edhe të interesuara. Kompanitë e sigurimeve ofrojnë mundësi të sigurimit të rendimentit, pronave nga fatkeqësitë natyrore, sigurim të jetës së kredimarrësit, sigurime këto të cilat i ndihmojnë bizneseve në qasje më të lehtë financiare. Kompanitë e sigurimit aktualisht i kontribuojnë sektorit bankar me 70-80 milionë euro depozita të këtij sektori të cilat i kanë në dispozicion me afat më të gjatë. Për fund u rekomandua gjithashtu që Banka Qendrore e Kosovës të mos e kalkulojë në kuadër të normës efektive të interesit edhe koston të cilën e paguan klienti për sigurim, meqenëse ky shpenzim nuk duhet të hyjë në kuadër të saj dhe për pasojë e rritë përqindjen e mesatares.

Risku në mjedisin financiar dhe kredit risku

Forumit e Panairit Financiar 2014 i cili është mbajtur gjatë ditës së dytë të panairit është organizuar në bashkëpunim me Qendrën për Promovimin e Zhvillimit, e cila udhëheqët nga Prof. Dr. Muhamet Sadiku, forum ky i cili përbëhet prej pesë panelistëve: Haxhi Gashi – ekspert ligjor, Jan Peter Olters – përfaqësues i Bankës Botërore për Kosovë, Michael Gold – Drejtor menaxhues i Crimson Capital Fund dhe Flamur Keqa – njohës i çështjeve të sektorit financiar (njëkohësisht moderator i panelit).

Në diskutimin e panelit të ditës së dytë u vlerësua se aktiviteti kryesor i bankave komerciale në Kosovë është huadhënia. Struktura më e madhe e sektorit bankar përbëhet nga portfolio kreditore, portfolio e cila ndikon shumë në performancën e këtij sektori, përderisa vlerat e të hyrave, kualitetin, likuiditetin e ka për obligim ta vlerësojë Banka Qendrore e Kosovës. Në diskutim u vlerësua se rreziku kreditor duhet të menaxhohet në atë mënyrë që të mos lejohet tolerancë e madhe e cila mund të paraqes problem serioz në të ardhmën për afarizmin bankar.

Panelistët e këtij forumi vlerësuan së ka disa lloje të rrezikut, sikurse që janë rreziku vendor, rajonal, global apo ai sektorial. Rreziku global apo kriza globale e vitit 2008 megjithëse është thënë më herët që nuk ka ndikuar drejtpërdrejt në ekonominë e Kosovës, megjithatë në këtë diskutim u vlerësua se kjo krizë ka afektuar Kosovën, mirëpo në një periudhë të mëvonshme, pra askush nuk mund të jetë imun ndaj krizave. Kreditë jo-performuese për bizneset u vlerësuan si më të larta se sa që është mesatarje e tyre në nivel vendi, përderisa vëmendja kryesore iu kushtua mundësisë që këto biznese të kenë qasje në financa. Në Kosovë ka shumë biznese të cilat nuk kualifikohen për kredi, andaj pyetja më e rëndësishme që duhet të adresohet nuk është sa është norma e interesit, mirëpo a janë të kualifikuara këto biznese për të pas qasje në financa. Në diskutim u sollën edhe praktikrat në Shtetet e Bashkuara të Amerikës, me ç'rast u vlerësua se atje shumë prej bizneseve nuk arrijnë të plotësojnë kriteret për të pas qasje në këto linja kreditore. Ato mund të përdorin produkte të ndryshme siç janë para të gatshme avans apo kartela kreditore, mirëpo jo linja kreditore. Një aspekt shumë i rëndësishëm u vlerësua të jetë edhe fusha e edukimit financiar, me ç'rast klientët duhet të njoftohen më shumë për marrëveshjet kreditore apo për marrëveshjet e pengut, pra të informohen mbi pasojat e mundshme dhe obligimet që i marrin me rastin e marrjes së një linje kreditore.

Kosova është e ngritë në raportin e bankës botërore për të bërit biznes si rezultat i përmirësimit të gjendjes kadastrale në Kosovë. Agjencia poashtu është duke punuar dhe është e gatshme të filloj edhe me sistemin në kohën reale për shkëmbim të informatave. Nga Agjencia Kadastrale u rekomandua që institucionet financiare të bëjnë shlyerjen e kredive në kadastrë për kreditë e realizuara, meqenëse ato nuk largohen nga regjistri i kadastrës derisa vjen kërkesa për shlyerje. Shlyerja mund të bëhet në zyrat komunale kadastrale apo tek vet Agjencia Kadastrale.

Çështja e riskut është çështje subjektive që nënkupton mungesë besimi apo mungesë informacioni. Aktualisht në Kosovë mesatarja e normës së interesit është afërsisht 10.8%, përderisa në Gjermani është rreth 7%, Mal të Zi rreth 9.5%. Ky ndryshim ndërmjet normave të interesit pasqyron premiumin e riskut, përkatësisht dallimin në risk ndërmjet këtyre vendeve. Në diskutim u vlerësua se më e rëndësishmja është se sektori bankar është i shëndoshë, likuid dhe profitabil, mirëpo gjithashtu është e rëndësishme që bankat të kenë kujdes që të mos e mbivlerësojnë rrezikun e tregut, meqenëse kjo mund të ndal rritjen apo zhvillimin e vendit për aq sa mbivlerësohet. Është e rëndësishme gjithashtu që sektori bankar të bashkëpunoj ngushtë me sektorin e sigurimeve, meqenëse sektori i sigurimeve ka nevojë të përmirësohet ende dhe në këtë mënyrë t'i ndihmojnë njëra tjetrës. U vlerësua se është e rëndësishme gjithashtu që sektori bankar të financoj sektore apo fusha të cilat kanë potenciale për rritje, meqenëse ka disa sektorë në Kosovë që e kanë këtë potencial.

Në aspektin ligjor paneli diskutoj kryesisht mbi vështirësitë që i has sektori bankar në zbatimin e ligjit. Një sfidë e cila u vlerësua si e rëndësishme kishte të bënte me kontratat, përkatësisht marrëveshjet kreditor nuk sqarohen mirë dhe klienti nuk është shumë i vetëdijshëm për obligimet që merr përsipër. Gjithashtu bankat përveç marrëveshjes së pengut duhet ta regjistrojnë pengun në regjistër në mënyrë që ta ketë prioritetin, përderisa të gjitha marrëveshjet apo kontratat duhet të noterizohen. Sa i përket infrastrukturës ligjore u vlerësua se defekti qëndron tek interpretimi dhe zbatimi i tyre. Një çështje që është evidentuar si shqetësuese për bankat dhe që moë vonë që rregulluar ka qenë që rastet e kontesteve që kanë pas të bëjnë me marrëveshje hipotekare, janë procesuar përmes procedurës kontestimore, përderisa është dashtë të shkojnë përmes procedurës përmbartimore. Kjo ka bërë që të marrë kohë më shumë deri në ekzekutimin e hipotekes nga bankat. Shumë prona nuk kanë sqarim adekuat të të drejtave pronësore sidomos për tokat bujqësore dhe si rezultat ato prona nuk mund të përdoren si hipotekë. Gjithashtu shumë prona të reja nuk janë të regjistruara fare tek Agjencioni Kadastral sidomos në Prishtinë.

Në fund të këtij forumi si përfundim u vlerësua se problemet janë multisektoriale, andaj edhe rreziku është shumëdimensional, me ç'rast secili sektor dhe institucion duhet të marrë përsipër përgjegjësitë e tij si dhe të përmirësoj apo performoj më mirë. Sa më i fuqishëm është njëra palë, aq më i fuqishëm do të jetë edhe pala tjetër.

Me përfundimin e këtij forumi u bë edhe mbyllja zyrtare e konferencave dhe forumeve të Panairit Financiar 2014 me ç'rast z. Petrit Balijs, Drejtor Ekzekutiv i Shoqatës së Bankave të Kosovës falenderoj Kryetarin e Bordit të Shoqatës së Bankave z. Robert Wright dhe anëtarët e Bordit të ShBK-së për mbështetjen e tyre në organizimin e këtij eventi. Z. Balijs falenderoj edhe sponsorët general dhe sponsorët mbështetës të Panairit Financiar 2014 si dhe pjesëmarrësit tjerë në panair.

SPONSORËT

Banka Ekonomike

BKKT

BANKA PËR BIZNES
BpB

TEB

CFF

telegrafi.com

İŞBANK

NLB Prishtina

ProCredit Bank

Raiffeisen
BANK

Kra Cellesa-co

duk gjini

Referencat

- Shoqata e Bankave të Kosovës, Procesverbal 23-24 Shtator 2014 nga Panairi Financiar 2014,
- Shoqata e Bankave të Kosovës, 30 shtator 2014 - <http://bankassoc-kos.com/panairi-financiar>
- Shoqata e Bankave të Kosovës - Raporti i Panairit Financiar 2007, 2009, 2011, 2012 dhe 2013

PJESA II

- LAJME NGA INDUSTRIA BANKARE QË SHËNUAN MUAJIN SHTATOR

LAJME NGA INDUSTRIA BANKARE QË SHËNUAN MUJIN GUSHT

PROPOZOHET THEMELIMI I NJË BURSE RAJONALE

Kosova vazhdon të jetë vendi i vetëm në Evropë dhe në rajon që nuk ka treg të bursës. Eksperti I kësaj fushe, Petrit Balijs, kryetar I Shoqatës së Bankave të Kosovës, tha se Kosova i ka hapur rrugë zhvillimit të tregjeve financiare në fillim të vitit 2012, kur për here të pare janë emetuar letra me vlerë të Qeverisë së Kosovës dhe që nga atëherë është bërë shumë progres në këtë drejtim.

“Në këtë drejtim, shpeshherë është diskutuar mundësia për një burse të përbashkët për tërë rajonin, por që ende nuk është bërë diçka konkrete”, tha Balijs. Sipas Balisë, krijimi i një burse të suksesshme do të mundësonte tri funksione kryesore për qytetarët dhe bizneset e Kosovës: rritja e kapitalit për kompanitë dhe organizatat e tjera që kanë nevojë për mjete financiare, mundësi të mire investimit për ata që disponojnë me likuiditetet të lira ku mund të zgjedhin prej një game të gjerë të alternativave investive dhe mundësinë e likuiditetit të investimeve, pasi që titujt mund të shiten dhe të blihen lirisht në çdo kohë.

“Prandaj, konsideroj se themelimi I një burse rajonale, ku oferta dhe kërkesa është e bujshme do të ofronte një mundësi shumë të mire për zhvillim ekonomik të vendit”, tha ai. (*Kosova Sot, 2 shtator 2014*)

SHOQATA E BANKAVETË KOSOVËS (SHBK) NËNSHKRUAN MEMORANDUM MIRËKUPTIMI ME FEDERATËN EVROPIANE TË BANKAVE (EBF)

Më 1 shtator 2014 është nënshkruar memorandumi i mirëkuptimit në mes të Shoqatës së Bankave të Kosovës dhe Federatës Evropiane të Bankave. Në njërën anë, Shoqata e Bankave të Kosovës si përfaqësuese e sektorit bankar në Kosovë, duke përfaqësuar tetë banka, dhe në anën tjetër Federata Evropiane e Bankave që është zëri i përbashkët i bankave të themeluara në Evropë, kanë arritë këtë marrëveshje mirëkuptimi me qëllimin që të zhvillohet, fuqizohet, dhe intensifikohet bashkëpunimi në mes të palëve për të arritë objektivat dhe qëllimet e përbashkëta.

Objektivat e këtij memorandumi do të arrihen duke shkëmbyer informacionet për zhvillimet rregullatore, shkëmbimin e ideve dhe pikëpamjeve në një bashkëpunim të ngushtë në nivel botëror dhe me organizata botërore.

Drejtori ekzekutiv i Shoqatës së Bankave të Kosovës z. Petrit Balijs tha që ky memorandum bashkëpunimi i hap rrugë antarësimeve të mëtutjeshme në instanca ndërkombëtare për një integrim më të shpejtë në sistemin financiar të Kosovës dhe të Republikës së Kosovës në Bashkimin Evropian. Fusha e bashkëpunimit përfshin shkëmbimin e informacioneve, publikimeve dhe resurseve, promovimin e praktikave më të mira bankare, arranzhimin, promovimin dhe mbështetjen e ngjarjeve dhe takimeve në mes të palëve. (*Shoqata e Bankave të Kosovës, 16 shtator 2014*)

PËRMBYLLET PANAIRI FINANCIAR 2014

Sot përfundoj Panairi Financiar 2014 i organizuar nga Shoqata e Bankave të Kosovës (SHBK). Në këtë Panair u prezentuan kompani/institucione të ndryshme si institucionet bankare, institucionet financiare jo-bankare, institucionet mikrofinanciare, kompanite e sigurimeve, kompanitë e auditimit dhe kontabilitetit, institucionet edukativo-arsimore, agjenci dhe programe të ndryshme. Krahas ekspozimit të kompanive të ndryshme, në këtë Panair Financiar u organizuan edhe dy konferenca dhe një forum.

Konferenca e parë me titull “Zbatimi i kontratave dhe qasja në financa” u mbajt në ditën e parë të Panairit, kurse në po të njëjtën ditë u mbajt edhe konferenca e dytë me titull “Si të bashkëpunojmë me bankat për një normë më të mirë të interesit?”. Ndërsa forumi me temën “Risku në mjedisin financiar” u mbajt në ditën e dytë të Panairit Financiar 2014.

Drejtori ekzekutiv i Shoqatës së Bankave të Kosovës Z. Petrit Balija theksoi se ky panair konsiderohet ndër më të mirët deri më tani pasi që interesimi i vizitorëve ka qenë më i madh dhe gjatë panairit janë trajtuar temat më prioritare për ekonominë e vendit dhe sektorin financiar në veçanti.

Konkluzionet e këtyre konferencave të mbajtura në kuadër të Panairit Financiar 2014 do të publikohen në Vështrimin Periodik mbi Sektorin Financiar të Kosovës të publikuar nga Shoqata e Bankave të Kosovës në muajin Tetor, publikim i cili mund të shkarkohet në ëeb faqen e SHBK-së. *(Bota Sot, infodirekt, kosovalive 360, 25 shtator 2014)*

RIKUPEROHET AKTIVITETI KREDITOR

Tregu bankar i Kosovës, vazhdon të jetë atraktiv për investitorët dhe se vazhdon të reflektojë nivel të lartë të qëndrueshmërisë në të gjitha aspektet, përfshirë nivelin e lartë të kapitalizimit, pozitën e fuqishme të likuiditetit si dhe cilësinë e mirë të portofolit kreditor. Kështu pohoi guvernatori I Bankës Qëndrore të Kosovës (BQK), Bedri Hamza në hapjen e Panairit Financiar 2014, organizuar nga Shoqata e Bankave të Kosovës. *(Kosova Sot, 25 shtator 2014)*

DEPOZITAT U SHTUAN 25.9 MILIONË EURO

Bazuar në të dhënat zyrtare të BQK-së, Shoqatës së Bankave të Kosovës dhe përfaqësuesve të njërës prej bankave komerciale, me gjithë rënien e kamatave të kursimit, nuk ka pasur rënie të depozitave të qytetarëve. Besnik Kada, zyrtar për marrëdhënie me medie dhe komunikim në BQK, tha se depozitat në sektorin bankar në qershor 2014 arritën vlerën 2.42 miliardë euro, duke shënuar rritje vjetore prej 10.0 për qind, e cila paraqet normën më të lartë të rritjes në dy vitet e fundit. Ndërsa, Petrit Balija, kryetar i Shoqatës së Bankave të Kosovës, thotë se në bazë të raporteve të gjashtëmujorit të parë të vitit 2014 nga sektori bankar, depozitat kanë shënuar ngritje prej 25.9 milionë euro, duke arritur vlerën në 2 miliardë e 474.9 milionë euro prej 2 miliardë e 449 milionë euro sa ishin në fund të vitit 2013. “Sipas disa studimeve të kryera nga disa banka komerciale në Kosovë, norma e interesit nuk është një prej kriterëve kryesorë të përzgjedhjes së bankës nga klientët në Kosovë”, tha Balija. Ai shtoi, se hulumtimet tregojnë se klientët u japin prioritet aspekteve të tjera, siç janë: besueshmëria, sjellja ndaj konsumatorit, gama e produkteve, rrjeti i filialave dhe bankomateve, shërbimet online etj”. *(Kosova Sot, 4 shtator 2014)*

SHOQATA E BANKAVE TË KOSOVËS
KOSOVO BANKING ASSOCIATION

Bajram Kelmendi nr. 15, Prishtinë, 10 000, Republika e Kosovë

Tel. +381 38 246 171

email: contact@bankassoc-kos.com

www.bankassoc-kos.com